

Нагальною проблемою виступає й те, що механізми забезпечення реалізації норм і принципів української етнополітики часом виявляються неефективними, й саме ця сфера державної політики нерідко фінансується за залишковим принципом. За словам українських дослідників, також можна виділити важливим моментом і те, що, якщо Україна хоче взяти курс на інтеграцію, вступ в Європейський Союз, їй в першу чергу, потрібно врахувати, окрім політичної нестабільності і часткової невідповідності економічним вимогам, саме етнополітичний фактор. Якщо згадати квітень 2004 року, то саме цей фактор міг завадити вступу в ЄС Словаччини, коли в країні почалися так звані «голодні бунти» циганського населення. Як приклад в Україні, доцільно навести ситуацію, що склалася навколо забезпечення прав і свобод кримських татар. Невирішеність питання їхньої репатріації як в економічному, так і в культурному (зокрема, освітньому) плані не лише негативно впливає на стан етнічного миру всередині держави, а й віддаляє від нас перспективу членства в Євросоюзі. Зрозуміло, що об'єднана Європа, маючи власні етнополітичні проблеми (як членів–засновників співдружності: Бельгія, Франція, так і нових членів: країни Балтії), не прагнуче ввести до свого складу державу, де може спалахнути етнічний конфлікт.

Отже, розв'язання проблеми захисту прав національних меншин має стати одним із пріоритетів внутрішньої політики всіх країн, важливою умовою збереження миру й зміцнення стабільності в Європі та Україні.

*Пасемко О. Л.,
студентка,*

Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ І ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Проблема визначення і захисту національних меншин постійно є предметом дискусій, тому є актуальною. Не існує у сучасному світі хоча б однієї країни, де б не проживали різні етнічні народи. В сучасних державах налічується понад 5000 етнічних і 2500 мовних груп. Національні меншини різняться за своєю мовою, культурою, релігією, етнічною приналежністю.

Потребує уваги розгляд наступних проблем: проблема визначення національної меншини; питання міжнародного захисту прав національних меншин; проблема індивідуальних і колективних прав національних меншин.

Значно затримує розвиток міжнародного законодавства відсутність повного і чіткого визначення поняття «національна меншина» в офіційних міжнародно-правових документах. У більшості міжнародно-правових актах, що регулюють питання правового статусу і захисту окремих груп осіб, які мають особливі ознаки, для визначення об'єктів дії їх норм використовуються терміни «національні», «етнічні», «расові», «мовні» та «релігійні» меншини.

Проблемою, яка потребує вирішення, є визнання колективних прав національних меншин. Одні країни у своєму національному законодавстві визнають існування таких прав (Австрія, Греція, Італія, Німеччина, Україна), а інші – ні (Чехія, Велика Британія, Румунія), вважаючи, що колективні права становлять загрозу територіальній цілісності держав та індивідуальним правам особи, що може призвести до появи конфліктів між ними і державою, адже меншини представляють інтереси певного співтовариства, тоді як завдання держави полягає в захисті інтересів усього населення, а визнання індивідуальних прав не несе такої загрози.

Міжнародно-правовими документами, які регулюють правовий статус і захист прав національних меншин є:

– Загальна декларація прав людини 1948 р., яка закріплює у ст. 2, що «Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, без будь-якої різниці, як-то щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища», а ст. 7 закріплює принцип рівності всіх людей без будь-якої дискримінації. У Декларації не закріплено визначення «національна меншин», а тільки перелічені відмінні ознаки, якими характеризуються і відрізняються національні меншини (раса, стать, мова, релігія).

– Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р. (МППГП), ст. 27 якої фіксує: « У тих країнах, де існують етнічні, релігійні і мовні меншини, особам, що належать до таких меншин, не може бути відмовлено в праві разом з іншими членами тієї ж групи користуватися своєю культурою, сповідувати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мо-

вою». Зазначена норма не містить критеріїв визначення меншин, немає чіткого визначення чиї права (індивідів чи груп) вони захищають. Стаття 27 також засвідчує про визнання міжнародним правом колективних прав меншин (право меншин на фізичне існування, тобто заборону геноциду і на збереження своєї самобутності).

– Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин 1992 р., яка закріплює права меншин та діяльність держав щодо забезпечення і захисту основоположних свобод. У Декларації не передбачається запровадження контрольного механізму за виконанням її положень, що є проблемою для всезагального захисту прав національних меншин. Але зазначається, що спеціальні установи ООН та інші організації сприяють повному здійсненню прав національних меншин у меж-ах своєї компетенції (ст.9)

– Рамкова конвенція Ради Європи про захист прав національних меншин 1995 р., є найвищим досягненням у сфері захисту прав меншин. Вона є першим юридично обов'язковим багатостороннім міжнародним документом, присвяченим безпосередньо захисту національних меншин. Вона складається із п'яти розділів, які закріплюють визначення, права, способи захисту і рекомендації щодо підписання конвенції. У ст.3 зазначено, що особи можуть здійснювати права одноосібно та разом з іншими, що визнає існування колективних прав національних меншин.

Вищеперераховані міжнародно-правові документи не торкаються питання застосовування державами норм щодо захисту прав меншин. На мою думку, це має негативний вплив на імплементацію в національне законодавство міжнародно-правових норм і ефективної діяльності відповідних міжнародних інститутів без визначення засобів щодо обов'язкового прийняття їх державами.

Міжнародно-правовий захист прав національних меншин забезпечують такі організації, як ООН, Європейський Союз, ОБСЄ і Рада Європи. Політика цих організацій спрямована на врегулювання сфери захисту національних меншин, визначаючи загальноєвропейські стандарти щодо цього. Але їхня політика у цій сфері не є однаковою щодо різних країн. Від країн-кандидатів організації вимагають створення інститутів, які б гарантували захист прав національних меншин відповідно до взятих на них зобов'язань. Проте не всі країни визнають існування національних меншин (наприклад, Туреччина і Франція проголошують національну одно-

рідність і не визнають існування меншин на своїх територіях). Це негативно позначається на становищі країн, бо на сьогоднішній день відбуваються масові заворушення на расово-етнічному ґрунті. Але міжнародно-правові договори щодо захисту прав національних меншин мають декларативний, а не загальнообов'язковий характер, тому питання щодо міжнародного співробітництва у цій сфері залишається відкритим.

Універсальна система захисту прав здійснюється на рівні ООН. Їхня компетенція виявляється у формуванні політики щодо прав меншин, реалізації принципів, зафіксованих у міжнародних документах загального й регіонального рівнів, а також в угодах, укладених між окремими державами – членами ООН.

Упродовж останніх років Комітет із прав людини ООН є одним із найвпливовіших міжнародних інститутів захисту прав людини, основний напрямок якої – захист прав національних меншин та осіб, що до них належать.

Найбільш вдалою регіональною системою захисту прав національних меншин є європейська система захисту прав національних меншин, регіональними інституціями якої є Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Європейський Союз (ЄС), і Рада Європи (РЄ).

ОБСЄ у межах її компетенції здійснює захист прав національних меншин. Специфікою цієї організації є те, що вона приймає не юридично обов'язкові рішення, і вони не створюють міжнародно-правових зобов'язань, але встановлюють загальновизнані стандарти і мають політично обов'язковий характер для учасників.

ЄС встановлює загальноєвропейські стандарти щодо захисту меншин. Від країн-учасниць співтовариство вимагає створення інститутів, які гарантують та забезпечують захист прав національних меншин.

РЄ є організацією, головною сферою діяльності якої є захист прав людини та її основних свобод. Ця організація ухвалює рекомендації присвячені виключно питанням захисту національних меншин. Головним досягненням є прийняття Рамкової конвенції про захист прав національних меншин, яка відіграє чи не найважливішу роль в справі покращення захисту прав меншин і розширення їх прав.

Проблема захисту прав меншин полягає в тому, що не створено досконалої системи судового і несудового захисту поруше-

них прав меншин, відсутня зацікавленість захисту з боку держав, оскільки вони, в першу чергу, дбають за територіальну цілісність, суверенітет, внутрішній конституційний порядок.

Отже, розглянувши проблеми визначення, захисту і визнання прав національних меншин, слід зазначити, що вони потребують нагального вирішення. Потрібно ввести єдине поняття національної меншини для чіткого розуміння усіма суб'єктами міжнародного права, яке б повністю розкривало зміст і спеціальні ознаки національних меншин, вдосконалити систему захисту національних меншин на законодавчому і інституційному рівнях, врегулювати питання щодо колективних прав національних меншин. Тому розв'язання цих проблем має стати одним із пріоритетів внутрішньої політики держав і важливою умовою збереження миру й зміцнення їх стабільності.

*Гайдайчук І.В.,
студентка,*

Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ЕВТАНАЗІЮ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ТА ПРАКТИКА

У ХХІ столітті відбувається становлення четвертого покоління прав людини, котре пов'язане з науковими відкриттями в галузі мікробіології, медицини, генетики тощо. Ці права є результатом втручання у психофізіологічну сферу життя людини (Джерело: Скакун О. Ф. Теорія поколінь прав людини / Теорія права і держави).

У міжнародних документах прослідковується декларативний характер правового регулювання нових прав людини. Як приклад такого права можна розглянути евтаназію, що являє собою задоволення прохання хворого про прискорення його смерті будь-якими діями і засобами, у тому числі припиненням штучних заходів для підтримання життя, не має нормативно-правового визначення [1, ст. 179].

Евтаназія (від грец. *e u* – добре + *thanatos* – смерть) буквально означає «хороша, легка смерть». Вона може здійснюватися у таких двох формах як активна та пасивна [2].

Під активною евтаназією (метод наповненого шприца) мається на увазі здійснення лікарем дій, свідомо і безпосередньо спря-